

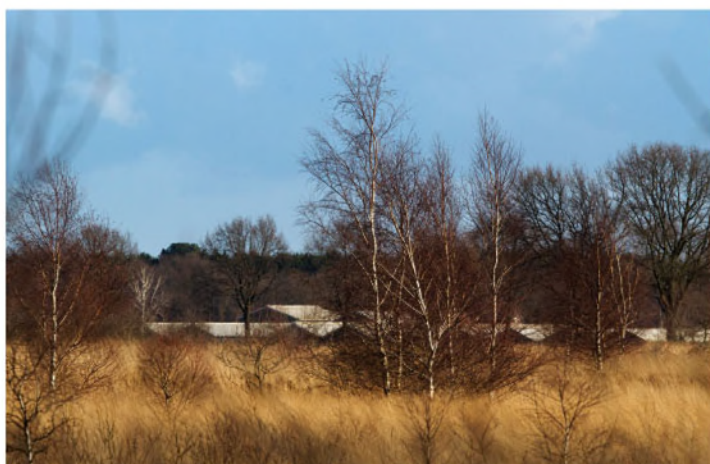

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Kleiwinning Strating Beheer te Ulsda, provincie Groningen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

20 juli 2023 / projectnummer: 3494

1 Advies over het MER in het kort

Strating Beheer B.V. wil op de locatie Ulsda, gemeente Oldambt, klei winnen. Voor het besluit over de ontgrondingsvergunning is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.¹ De provincie Groningen heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over de inhoud van het MER.

In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

De beoogde kleiwinning van circa 31 hectare, vindt plaats op een agrarisch perceel waar al eerder kleiwinning heeft plaatsgevonden. De kleiwinning is in principe gepland voor de periode van 2023 tot 2046 en het perceel krijgt na de winning de huidige agrarische functie weer terug. Omdat de kleiwinning de noodwaterbergingscapaciteit van de Ulsderpolder vergroot, draagt de kleiwinning bij aan het tegengaan van wateroverlast. Voor het verlies of aantasting van archeologische waarden en de beïnvloeding van de waterhuishouding worden licht negatieve effecten verwacht. Ook zijn er tijdelijke en beperkte negatieve effecten op de leefomgeving als gevolg van een toename van geluid, en op de verkeersveiligheid.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER geeft veel informatie over het voornemen om de kleiwinning voort te zetten en gaat in op relevante beleidskaders, de huidige milieusituatie en de milieueffecten. Het MER heeft een duidelijke structuur en is over het algemeen helder geschreven.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER dat belangrijke informatie ontbreekt om een besluit te kunnen nemen over de ontgrondingsvergunning. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de beoogde kleiwinning op de locatie Ulsda (gemeente Oldambt). Het gaat om de volgende punten:

- **Grondwaterstandsaling niet navolgbaar in beeld gebracht:** de voorgenomen kleiwinning zorgt ervoor dat infiltrerend regenwater sneller wordt afgevoerd. Het MER stelt hierover dat dit niet leidt tot een verandering van de grondwaterstand, echter een onderbouwing hiervoor ontbreekt.
- **Effecten grondwaterstandsaling op prehistorische landschappen en omliggende natuur niet voldoende in beeld gebracht:** De grondwaterstandsaling die veroorzaakt wordt door de voorgenomen kleiwinning heeft effecten op de prehistorische landschappen en de omliggende natuur, die kwetsbaar is voor verdroging. De effecten op de prehistorische landschappen en de omliggende natuur zijn onvoldoende in beeld gebracht.
- **Effecten van de ontgroning op historische landschappen onvoldoende in beeld gebracht:** Door de kleiafgraving worden historische landschappen die zich bevinden in het plangebied mogelijk aangetast. De effecten op deze landschappen zijn onvoldoende in beeld gebracht.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de milieueffecten van de grondwaterstandsdeling (veroorzaakt door de voorgenomen kleiwinning) en ontgroning voor de beschermde (pre-)historische landschappen en de omliggende natuur beter in beeld te brengen en dan pas een besluit te nemen over de voorgenomen kleiwinning.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolg.

Figuur 1 Ligging plangebied nabij Ulsda, gemeente Oldambt (provincie Groningen), bron MER. Voor het grijs gekleurde deel van de winningslocatie geldt dat al eerder kleiwinning heeft plaatsgevonden.

Aanleiding MER

Het bedrijf Strating Beheer B.V. produceert bakstenen. Om voor haar baksteenfabriek te Oude Pekela in de toekomst voldoende klei te hebben wil het bedrijf op een nieuwe locatie klei winnen. Het bedrijf heeft hiervoor een agrarisch perceel op het oog. Dit perceel ligt in Ulsda in het oosten van de Provincie Groningen, in de gemeente Oldambt. Het totale perceel is 43 hectare groot. In 2016 is al een vergunning verleend voor de winning van klei voor 12 hectare (fase 1). De kleiwinning voor het resterende deel van het perceel is in principe gepland over een periode van 2023 tot 2046 (fase 2).

Omdat de beoogde ontgroning van het nog niet vergunde deel van het perceel een oppervlakte heeft van 31 hectare, valt het besluit voor ontgrondingsvergunning onder categorie 16.1 van de C-lijst, kolom 4.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de provincie Groningen – besluit over de ontgrondingsvergunning voor de kleiwinning in de Ulsdapolder– fase 2.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3494 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door het bevoegd gezag.

In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Grondwaterstandsdeling en kwaliteit (oppervlakte)water onvoldoende in beeld gebracht

Doordat bij het perceel in 2017 een drainagesysteem is aangelegd, is de grondwaterstand permanent verlaagd. Het MER bevat alleen informatie over de grondwaterstanden uit de periode van vóór de aanleg van het drainagesysteem. Hiervoor is het grondwatermodel Mipwa2² geraadpleegd. In het MER ontbreekt een inzicht in de gevolgen die de voorgenomen kleiwinning zal hebben op de grondwaterstand. Volgens het MER wordt het water via de drainage sneller afgevoerd, maar desondanks wordt gesteld dat de grondwaterstanden niet zullen veranderen. De hydrologische modelberekeningen die op pagina 70 van het MER worden genoemd heeft de Commissie niet kunnen terugvinden.

Ook is in het MER is aangegeven dat het verwijderen van klei geen effect heeft op de waterkwaliteit en dat de maaiveldverlaging er niet voor zorgt dat meer stoffen uitspoelen naar het oppervlaktewater. De onderbouwing hiervoor ontbreekt echter. Het is niet uitgesloten dat door de verwijdering van de kleilaag, zuurstof kan reageren met mineralen die aanwezig zijn in de diepere bodemlagen. De stoffen die vrijkomen, kunnen oplossen in water en bijdragen aan een verslechtering van de (oppervlakte)waterkwaliteit.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de effecten van de afname van de weerstand van de deklaag ten gevolge van de voorgenomen kleiwinning op de grondwaterstand in beeld te brengen. Ook adviseert de Commissie om periodiek de kwaliteit van het oppervlaktewater te monitoren.

2.2 Effecten grondwaterstandsdeling op archeologie en de omliggende natuur onvolledig in beeld gebracht

In het MER is toegelicht dat de gemeente Oldambt inzet op het behoud van archeologische, cultuurhistorische en cultuurmaatschappelijke waarden binnen haar grondgebied. Behoud betekent volgens het MER dat behoud “in situ” (ter plekke) wordt nagestreefd, dit is geborgd in het bestemmingsplan. In dat kader merkt de Commissie op dat op de kleiwinlocatie een dubbelbestemming archeologie rust om prehistorische landschappen te beschermen. Een grondwaterstandsdeling kan negatieve effecten hebben op deze landschappen. Deze effecten zijn niet in beeld gebracht.

² De kennisbank van het Waterschap Hunze en Aa's.

Verder maakt een verkennend natuuronderzoek deel uit van het MER. De Commissie constateert echter dat het natuuronderzoek niet in beeld brengt welke effecten er kunnen optreden door de grondwaterstandsaling op de omliggende natuur. Vooral voor het nabijgelegen dynamisch moeras en haagbeuken- en essenbos kan dit negatieve gevolgen hebben. Deze mogelijke effecten voor de omliggende natuur zijn niet uitgewerkt.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de effecten van de grondwaterstandsaling op de archeologie en omliggende natuur door de kleiwinning in beeld te brengen.

2.3 Effecten ontgroning op waardevolle historische landschappen en archeologie onvolledig in beeld gebracht

Zowel de provincie Groningen als de gemeente Oldambt vinden het belangrijk om waardevolle landschappen en erfgoed te behouden. Het Oldambt is in 2011 door het Rijk aangewezen als 'Belvédèregebied' vanwege de grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde. Op provinciaal niveau is Oldambt opgenomen in de Omgevingsvisie 2016–2020. De keileemopduiking van Ulsda is daarmee op provinciaal niveau beschermd.

Behalve dat er onder de kleilaag een beschermd prehistorisch landschap te vinden is, laten satellietbeelden zien dat de boerderijen van Ulsda een agrarisch ensemble vormden met omliggende boerderijen uit de 17^e eeuw en later. Dit landschap is alleen niet zichtbaar³, omdat het afgedekt is en anders ingedeeld door de recentere ruilverkaveling. Ook kan er op regionaal niveau sprake zijn van een militair ensemble, omdat het gebied in algemene zin betrokken is geweest bij de veldslag die in 1672 plaatsvond, ten tijde van de belegering van de stad Groningen. Op de locatie van de ontgroning zal dit historische landschap door de graafwerkzaamheden verdwijnen waardoor de samenhang van de landerijen met de bewoning op Ulsda dan ook zal verdwijnen. Deze effecten zijn niet in beeld gebracht.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de effecten van de ontgroning, veroorzaakt door de voorgenomen kleiwinning op deze (beschermd) historische landschappen in beeld te brengen.

Uitwerking afspraken regime toevalsvondsten

In het MER zijn mitigerende en/of compenserende maatregelen uitgewerkt om archeologische vondsten, die mogelijk bij de graafwerkzaamheden kunnen worden aangetroffen, te beschermen in de nabijheid van de opduiking van Ulsda. De provincie geeft aan dat voor het overige plangebied de onderzoekslast te groot is om eventuele archeologische resten in en op de kleilagen voorafgaand aan de ontgroning in beeld te brengen en kiest voor het scenario van de zogenaamde toevalsvondsten. Echter, in het MER is niet uitgewerkt op welke wijze de verantwoordelijkheden verdeeld worden als dit geval zich voor zal doen. Het is van belang om afspraken hierover op te nemen in een 'protocol toevalsvondsten Ulsda'. Archeologische vondsten kunnen bijvoorbeeld scheepswrakken zijn, omdat Ulsda vroeger een eiland was in het stroomgebied van de Dollard. De redenering in het MER dat er geen scheepswrakken aanwezig kunnen zijn, is niet navolgbaar. Mogelijk

³ Het gaat om een zogenaamd begraven landschap.

kunnen er ook archeologische resten van de veldslag om Groningen (1672) worden aangetroffen.

De Commissie beveelt aan om nadere afspraken te maken over de verdeling van verantwoordelijkheden voor archeologische resten als er zich een toevalsvondst voordoet.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. Heleen van Londen

drs. Leontine van der Meer (secretaris)

dr. Vincent Post

Marja van der Tas (voorzitter)

ing. Rob Vogel

drs. Frank Wijnants

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Ontgrondingsbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit C16.1, "De ontginning dan wel wijziging of uitbreiding van de ontginning van steengroeven of dagbouwminen, met inbegrip van de winning van oppervlaktedelfstoffen uit de landbodem". Daarom is een project-mer opgesteld.

Bevoegd gezag besluit(en)

Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen.

Initiatiefnemer besluit(en)

Strating Beheer B.V.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie gemeld geen zienswijzen of adviezen te hebben ontvangen.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3494](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

